

УДК 334.025

Оцінка якості системи адміністрування землекористування в Україні

Курильців Р.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри земельного кадастру
Львівського національного аграрного університету

Стаття присвячена оцінці процесів системи державного адміністрування землекористування. Проаналізовано якість системи адміністрування землекористування за індикаторами надійності інфраструктури, транспарентності системи, цілісності охоплення, вирішення земельних спорів та рівного доступ до прав власності. Обґрунтовано шляхи її підвищення в загальному рейтингу Світового банку Doing Business.

Ключові слова: оцінка якості, інвестиційна привабливість, адміністрування землекористування, транспарентність, цілісність.

Курыльцев Р.М. ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СИСТЕМЫ АДМИНИСТРИРОВАНИЯ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Статья посвящена оценке процессов системы государственного администрирования землепользования. Проанализировано качество системы администрирования землепользования за индикаторами надежности инфраструктуры, транспарентности системы, целостности охвата, разрешение земельных споров и равного доступ к правам собственности. Обоснованы пути ее повышения в общем рейтинге Мирового банка Doing Business.

Ключевые слова: оценка качества, инвестиционная привлекательность, администрирование землепользования, транспарентность, целостность.

Kuryltsiv R.M. EVALUATION OF THE QUALITY OF LAND ADMINISTRATION SYSTEM IN UKRAINE

The article is devoted to estimating of the processes of public land administration system. It is analyzed the quality of land administration system through the indicators of reliability of infrastructure, systems transparency, coherence of coverage, resolving land disputes and equal access to property rights. The ways of its improvement in the overall ranking of World Bank "Doing Business" is justified.

Keywords: quality evaluation, investment attraction, land administration, transparency, coherence.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним з найбільш визнаних рейтингів, який визначає простоту ведення бізнесу в державі, а відтак – її інвестиційну привабливість, є рейтинг Світового банку Doing Business.

Оцінюючи регуляторне середовище, яке завжди перебуває у фокусі уваги потенційних інвесторів, Doing Business не лише маркує точки підвищеної інвестиційної привабливості на мапі світової економіки, а й показує ефективність роботи уряду в проведенні реформ. Тому просування в рейтингу – це одночасно і об'єктивна необхідність, і питання іміджу влади будь-якої країни, що підвищує її авторитет як надійного партнера [1].

Специфіка оцінювання Doing Business полягає у тому, що дані рейтингу складаються не на поточний а майбутній рік. Як приклад, дані 2017 року охоплюють результати другого півріччя 2015-го – першого півріччя 2016-го року.

Для того, щоб оцінити, інвестиційну привабливість, Світовим банком у 2014 році було введено показник, що стосується оцінки якості адміністрування землекористування. Він передбачає оцінку якості процедур, а також збору, запису, зберігання і обробки інформації про земельні ділянки і майнові права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження розвитку систем адміністрування землекористування та формування інформаційної інфраструктури знайшли своє відображення у спільних наукових працях П. Дейла та Д. Маклафліна [2], С. Енемарка, А. Раджабіфарда, Я. Вільямсона, Д. Воласа [3], Я. Зевенберга Р. Бенета, [4] та інших авторів. Однак, сьогодні спеціальної уваги потребує дослідження оцінки якості системи адміністрування землекористування, як основи підвищення інвестиційної привабливості, що визначає простоту ведення бізнесу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою представленої статті є

оцінка якості системи адміністрування землекористування за показниками рейтингу Світового банку Doing Business.

Виклад основного матеріалу дослідження. Індекс якості системи адміністрування землекористування включає в себе п'ять індикаторів: надійність інфраструктури, транспарентність системи, цілісність охоплення, вирішення земельних спорів та рівний доступ до прав власності.

У свою чергу, індикатор «надійності інфраструктури» складається з 6-ти показників:

1. Формат зберігання документів про права власності на об'єкти нерухомості в реєстрі прав на нерухоме майно для найбільшого економічного центру країни. Якщо здебільшого дані про права на нерухомість зберігаються в цифровому форматі, країні присуджується 2 бали; якщо вони зберігаються у відсканованому форматі – 1 бал, якщо в паперовому форматі – 0 балів.

2. Наявність електронної бази даних для перевірки відомостей про обтяження на об'єкти нерухомості. Якщо так, то країні присвоюється 1 бал, якщо ні – 0 балів.

3. Формат кадастрових планів на земельні ділянки, що зберігаються в земельному кадастрі найбільшого економічного центру країни. Якщо здебільшого плани земельних ділянок зберігаються в цифровому форматі, країна отримує 2 бали; якщо у відсканованому форматі – 1 бал, якщо в паперовому форматі – 0 балів.

4. Наявність геоінформаційної бази даних, яка містить відомості про межі земельних ділянок і використовується для перевірки карт і надання кадастрової інформації. Якщо є, країні присвоюється 1 бал, якщо ні – 0 балів.

5. Взаємозв'язок між реєстром прав на нерухоме майно та земельним кадастром. Якщо відомості про права на нерухоме майно та плани земельних ділянок зберігаються в єдиній базі даних або у взаємозв'язаних базах даних, країні присвоюється оцінка в 1 бал; якщо зв'язки між різними базами даних немає – присвоюється оцінка в 0 балів.

6. Система ідентифікації земельних ділянок. Якщо для більшості земельних ділянок використовується єдиний унікальний індивідуальний номер, країні присвоюється оцінка в 1 бал; якщо використовується кілька ідентифікаційних номерів – оцінка 0 балів.

Україна за цим показником на 2017 рік отримала 6 балів із 8-ми (табл. 1).

Проаналізувавши табл. 1, ми бачимо, що Україна недоотримала 2 бали за цим індикатором. Один з них за показником, що стосується формату зберігання документів про права власності на об'єкти нерухомості, а інший, що стосується єдиної бази даних для про права на нерухоме майно та плани земельних ділянок. Щодо першого показника, то тут причина зрозуміла. Адже, відповідно до п. 2 статті 18 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» проведення державної реєстрації прав передбачає виготовлення електронних копій документів, поданих для державної реєстрації прав, шляхом сканування (у разі подання документів у паперовій формі) та їх розміщення у Державному реєстрі прав.

Стосовно іншого показника, слід сказати, що з 2013 року реєстрація землі та прав власності на неї розділено між двома відомствами. Відтепер органи земельних ресурсів лише присвоюють кадастровий номер і відкрива-

Таблиця 1

Оцінка індикатора «надійність інфраструктури» на 2017 рік

Надійність інфраструктури	Оцінка	Результат
Формат зберігання документів про права власності на землю для найбільшого економічного центру країни.	Відскановані в комп'ютері	1
Наявність електронної база даних для перевірки відомостей про обмеження земельних ділянок.	Так	1
Формат зберігання більшості кадастрових планів земельних ділянок в найбільшому економічному центрі країни.	В комп'ютері у цифровому вигляді	2
Наявність геоінформаційної бази даних для внесення меж, перевірки планів і надання кадастрової інформації.	Так	1
Наявність єдиної бази даних про права на нерухоме майно та плани земельних ділянок.	Розрізнені бази даних	0
Використання єдиного кадастрового номеру в системі земельного кадастру та державного реєстру нерухомого майна.	Так	1

Джерело: [5, с. 58]

ють поземельну книгу, а реєстрація права власності на земельну ділянку здійснюється в Укрдержреєстрі. При цьому дві інформаційні системи працюють паралельно за принципом взаємодії. Тому, за цим показником в Україні 0 балів.

У свою чергу, індикатор «транспарентність» складається з 10 показників:

1. Загальнодоступність інформації про права на землю. Якщо інформація про права на землю доступна всім зацікавленим особам, країні присвоюється оцінка в 1 бал; якщо доступ до цієї інформації обмежений – оцінка 0 балів.

2. Загальнодоступність переліку документів, які потрібні для здійснення угод із земельними ділянками. Якщо цей перелік доступний он-лайн або на громадських стендах, країні присвоюється оцінка в 0,5 бала, якщо перелік не доступний всім зацікавленим особам або його можна отримати тільки при особистому відвідуванні відомства присвоюється оцінка 0 балів.

3. Наявність у вільному доступі переліку зборів, що стягується за реєстрацію угод з об'єктами нерухомості. Якщо цей перелік доступний он-лайн або на громадських стендах, або ж він доступний безкоштовно, присвоюється оцінка – 0,5 бала, проте, якщо перелік не доступний всім зацікавленим особам або його можна отримати тільки при особистому відвідуванні відомства, оцінка 0 балів.

4. Чи встановлює реєстраційна служба будь-які зобов'язання щодо надання нового титулу, що підтверджує права власності на землю, у встановлений термін? Якщо відповідні нормативи доступні он-лайн або на громадських стендах присвоюється оцінка в 0,5 бала; якщо ці відомості не є загальнодоступними або їх можна отримати тільки при особистому відвідуванні відомства, оцінка – 0 балів.

5. Наявність особливого механізму подачі скарг на проблеми, що виникли при зверненні до органу з реєстрації прав власності на землю. Якщо особливий механізм подачі скарг є, оцінка становить 1 бала; якщо скарги подаються в загальному порядку або механізм подачі скарг зовсім відсутня, оцінка – 0 балів.

6. Наявність загальнодоступних офіційних статистичних даних обліку операцій в органі з реєстрації прав власності на землю. Якщо за останній календарний рік дані про угоди із земельними ділянками в найбільшому економічному центрі країни були опубліковані не

пізніше 1-го червня наступного року, присвоюється оцінка – 0,5 бала; якщо ці дані не є загальнодоступними, оцінка – 0 балів.

7. Наявність у вільному доступі кадастрових планів земельних ділянок. Якщо інформація про плани є у вільному доступі для всіх зацікавлених осіб, оцінка – 0,5 бала; якщо доступ до планів обмежений, оцінка – 0 балів.

8. Наявність у вільному доступі відомостей про збори за надання кадастрових планів. Якщо є така можливість он-лайн, на громадських стендах або надаються безкоштовно, оцінка – 0,5 бала, якщо ці відомості не доступні всім зацікавленим особам або їх можна отримати тільки при особистому відвідуванні відомства, оцінка – 0 балів.

9. Наявність у відомств, що ведуть картографічну базу земельного кадастру, зобов'язання надати план земельної ділянки з внесеними змінами у встановлений термін. Якщо відповідні нормативи розміщені на сайті або в загальнодоступній публікації, оцінка – 0,5 бала, якщо ці відомості не є загальнодоступними або їх можна отримати тільки при особистому відвідуванні відомства, оцінка – 0 балів.

10. Наявність особливого механізму подачі скарг на проблеми, що виникли при зверненні у відомство, що веде картографічну основу кадастру. Якщо відповідні нормативи розміщені на сайті або в загальнодоступній публікації, оцінка – 0,5 бала, якщо ці відомості не є загальнодоступними або їх можна отримати тільки при особистому відвідуванні відомства, оцінка – 0 балів.

За цим показником наша держава отримала тільки 3 бали із максимальних 6-ти, тобто рівно половину (табл. 2).

Як бачимо з табл. 2, за цим індикатором у нас існують проблеми щодо загальнодоступності інформації про права на нерухоме майно.

Слід сказати, що сьогодні відповідно до п. 2 статті 32 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», надання інформації з Державного реєстру прав для фізичних та юридичних осіб надається в електронній формі через офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України, за умови ідентифікації такої особи (фізичної або юридичної) з використанням електронного цифрового підпису чи іншого альтернативного засобу ідентифікації особи, або в паперовій формі. Отже, існує необхідність відкриття інформації з Державного реєстру прав для публічного користування.

Загальнодоступність інформації про права на землю, на нашу думку, сприятиме покращенню моніторингу з боку громадянського суспільства, а це, в свою чергу, підвищить рівень транспарентності.

Щодо наявності особливих механізмів подачі скарг, слід сказати, на сьогодні розгляд скарг фізичних та юридичних осіб здійснюється за загально визначеною схемою у порядку, визначеному Законом України «Про звернення громадян». Однак, це не сприяє якісному наданню послуг з розгляду звернень.

На важливість даного питання вказує прийняте Розпорядження КМУ «Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» на 2016 рік» № 1406-р від 16 грудня 2015 р. В ньому, зокрема, передбачено встановлення спеціального механізму розгляду скарг щодо інформації, яка міститься у Державному земельному кадастрі, як одного із напрямів скорочення строку оформлення переходу права власності на нерухоме майно [6].

На виконання даного розпорядження Держгеокадастром було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до

Закону України «Про Державний земельний кадастр» щодо порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності у сфері ведення Державного земельного кадастру». Відповідно до нього рішення, дії або бездіяльність Державного кадастрового реєстратора, адміністратора центру надання адміністративних послуг та уповноваженої посадової особи виконавчого органу місцевого самоврядування, можуть бути оскаржені протягом 30 календарних днів з дня прийняття рішення або з дня, коли особа дізналася чи могла дізнатися про порушення її прав відповідною дією чи бездіяльністю [7].

Отже, як бачимо процес вдосконалення індикатора «транспарентність» якості адміністрування землекористування в нашій державі на пряму залежатиме від прийняття вищезазначеного проекту закону.

Наступний індикатор «цілісність охоплення» складається з 4 показників:

1. Повнота охоплення території всієї країни системою реєстрації прав власності на землю. Якщо всі земельні ділянки, що знаходяться в приватній власності, офіційно зареєстровані в реєстрі прав на нерухоме майно, країні присуджується оцінка в 2 бали; якщо немає, оцінка – 0 балів.

Таблиця 2

Оцінка індикатора «транспарентність системи» на 2017 рік

Транспарентність	Оцінка	Результат
Загальнодоступність інформації про права на землю	Тільки для нотаріусів	0
Загальнодоступність переліку документів, які потрібні для здійснення угод із земельними ділянками	Так, онлайн	0,5
Наявність у вільному доступі переліку зборів, що стягується за реєстрацію угод з об'єктами нерухомості.	Так	0,5
Встановлення зобов'язань щодо надання нового титулу, що підтверджує права власності на землю, у встановлений термін.	Так, онлайн	0,5
Наявність особливого механізму подачі скарг на проблеми, що виникли при зверненні до органу з реєстрації прав власності на землю	Ні	0
Наявність загальнодоступних офіційних статистичних даних обліку операцій в органі з реєстрації прав власності на землю	Ні	0
Наявність у вільному доступі кадастрових планів земельних ділянок	Так, онлайн	0,5
Наявність у вільному доступі відомостей про збори за надання витягів про земельну ділянку	Так	0,5
Наявність у відомства, що веде картографічну базу земельного кадастру, зобов'язання надати план земельної ділянки з внесеними змінами у встановлений термін	Так	0,5
Наявність особливого механізму подачі скарг на проблеми, що виникли при зверненні у відомство, що веде картографічну базу земельного кадастру.	Ні	0

Джерело: [5, с. 58-59]

2. Повнота охоплення території найбільшого економічного центру країни системою реєстрації прав власності на землю. Якщо всі земельні ділянки в країні, що знаходяться в приватній власності, офіційно зареєстровані в реєстрі прав на нерухоме майно, країні присуджується оцінка в 2 бали; якщо немає – оцінка 0 балів.

3. Повнота охоплення території всієї країни земельним кадастром. Якщо є офіційні плани всіх земельних ділянок в місті, які перебувають у приватній власності, оцінка становить 2 бали; якщо немає – оцінка 0 балів.

4. Повнота охоплення території найбільшого економічного центру країни земельним кадастром. Якщо є офіційні плани всіх земельних ділянок в країні, що знаходяться в приватній власності, оцінка становить 2 бали; якщо немає – оцінка 0 балів.

Це найбільш критичний індикатор для нашої держави, адже із 8-ми можливих балів наша держава не отримала жодного (табл. 3).

Як бачимо, без цілісного наповнення Національної кадастрової системи та створення, так званої, «кадастрової матерії» (cadastral fabric), що є неперервною поверхнею взаємопов'язаних земельних ділянок, говорити про якесь покращення результату в цій сфері не доводиться. Наразі Державний земельний кадастр містить інформацію про 66,7% площі земель в Україні [8, с. 5].

Наступний індикатор «вирішення земельних спорів» призначений для оцінки нормативно-правової основи для реєстрації прав власності на землю і доступності механізмів вирішення спорів. Даний індекс складається з 8 елементів:

1. Наявність в законодавстві вимоги про обов'язкову реєстрацію всіх угод купівлі-продажу земельних ділянок в органах реєстра-

ції прав на нерухоме майно та угод з ними з метою захисту від претензій третіх осіб. Якщо така вимога передбачена, країні присвоюється оцінка в 1,5 бала; якщо немає – 0 балів.

2. Наявність вимоги про гарантії реєстрації прав власності на землю. Якщо законодавством передбачена вимога про надання державної або приватної гарантії щодо реєстрації прав власності на землю, оцінка становить 0,5 бала, якщо вимога про надання гарантії не передбачено, оцінка – 0 балів.

3. Наявність спеціального механізму компенсації збитків сторонам, що законно уклали угоду з купівлі-продажу земельної ділянки на основі недостовірної інформації наданої органом реєстрації прав на нерухоме майно. Якщо такий механізм є, оцінка становить 0,5 бала, якщо ні – 0 балів.

4. Наявність в рамках правової системи вимоги про перевірку юридичної дійсності документів, які потрібні для здійснення угод із земельною ділянкою. Якщо юридична експертиза документів реєстратором або іншим кваліфікованим фахівцем (наприклад, нотаріусом або юристом) передбачена, оцінка – 0,5 бала; якщо немає – оцінка 0 балів.

5. Наявність в рамках правової системи вимоги про підтвердження особистостей учасників угоди із земельною ділянкою. Якщо підтвердження особистостей учасників угоди із земельною ділянкою реєстратором або іншим кваліфікованим фахівцем (наприклад, нотаріусом або юристом) передбачена, оцінка – 0,5 бала; якщо немає – оцінка 0 балів.

6. Наявність загальнонаціональної бази даних для перевірки достовірності документів, що засвідчують особу. Якщо загальнонаціональна база даних існує, оцінка – 1 бал; якщо немає – 0 балів.

Таблиця 3

Оцінка індикатора «цілісність охоплення» на 2017 рік

Цілісність охоплення	Оцінка	Результат
Усі земельні ділянки, що знаходяться в приватній власності, зареєстровані в державному реєстрі прав на нерухоме майно (в межах усієї країни)	Ні	0
Усі земельні ділянки, що знаходяться в приватній власності, зареєстровані в державному реєстрі прав на нерухоме майно (в межах найбільшого економічного центру країни)	Ні	0
Усі земельні ділянки, що знаходяться в приватній власності, зареєстровані в державному земельному кадастрі (в межах усієї країни)	Ні	0
Усі земельні ділянки, що знаходяться в приватній власності, зареєстровані в державному земельному кадастрі (в межах найбільшого економічного центру країни)	Ні	0

Джерело: [5, с. 61]

7. Терміни отримання рішення суду першої інстанції (без урахування оскарження) за типовим земельним спором щодо права володіння земельною ділянкою вартістю в розмірі 50-кратної суми доходу на душу населення. Якщо менше 1 року, оцінка – 3 бали; якщо від 1 року до 2 років, оцінка – 2 бали; якщо від 2 до 3 років, оцінка – 1 бал; якщо більше 3 років, оцінка – 0 балів.

8. Наявність загальнодоступних даних про кількість земельних спорів, які розглядаються в судах першої інстанції. Якщо за минулий календарний рік дані про кількість земельних спорів публікувалися, оцінка – 0,5 бала; якщо такі дані не публікуються у вільному доступі, оцінка – 0 балів.

Потрібно сказати, що за цим показником наша держава отримала 6,5 балів із 8-ми, що є непоганим результатом (табл. 4).

Виходячи із даних табл. 4, сьогодні Мінюсту необхідно запровадити спеціальний механізм компенсації для покриття збитків,

завданих сторонам, які уклали угоду щодо земельної ділянки, ґрунтуючись на помилковій інформації, що містилася у реєстрі прав на нерухомість, а також спільно з МВС та ДМС розробити порядок доступу нотаріусів до Єдиного державного демографічного реєстру для перевірки достовірності документів, що посвідчують особу.

Останній індекс «рівність доступу до права власності» складається з двох елементів:

1. У неодружених чоловіків і незаміжніх жінок однакові права власності. Якщо майнові права не рівні, країні присвоюється 1 бал з негативним значенням; якщо права рівні, оцінка – 0 балів.

2. У одружених чоловіків і заміжніх жінок однакові права власності. Якщо майнові права не рівні, країні присвоюється 1 бал з негативним значенням; якщо права рівні, оцінка – 0 балів.

Тому, він приймає значення від -2 до 0 балів: чим вище оцінка, тим краща гендерна

Таблиця 4

Оцінка індикатора «вирішення земельних спорів» на 2017 рік

Вирішення земельних спорів	Оцінка	Результат
Наявність в законодавстві вимоги про обов'язкову реєстрацію всіх угод купівлі-продажу земельних ділянок органах реєстрації прав на нерухоме майно та угод з ними з метою захисту від претензій третіх осіб.	Так	1,5
Наявність вимоги про гарантії реєстрації прав власності на землю.	Так	0,5
Наявність спеціального механізму компенсації збитків сторонам, що законно уклали угоду з купівлі-продажу земельної ділянки на основі недостовірної інформації наданої органом реєстрації прав на нерухоме майно.	Ні	0
Наявність в рамках правової системи вимоги про перевірку юридичної дійсності документів, які потрібні для здійснення угод з нерухомістю.	Так	0,5
Наявність в рамках правової системи вимоги про підтвердження особистостей учасників угоди із земельною ділянкою	Так	0,5
Наявність загальнонаціональної бази даних для перевірки достовірності документів, що засвідчують особу.	Ні	0
Терміни отримання рішення суду першої інстанції (без урахування оскарження) за типовим земельним спором щодо права володіння земельною ділянкою вартістю в розмірі 50-кратної суми доходу на душу населення.	Менше ніж рік	3,0
Наявність загальнодоступних даних про кількість земельних спорів, які розглядаються в судах першої інстанції.	Так	0,5

Джерело: [5, с. 61]

Таблиця 5

Оцінка індикатора «рівність доступ до прав власності» на 2017 рік

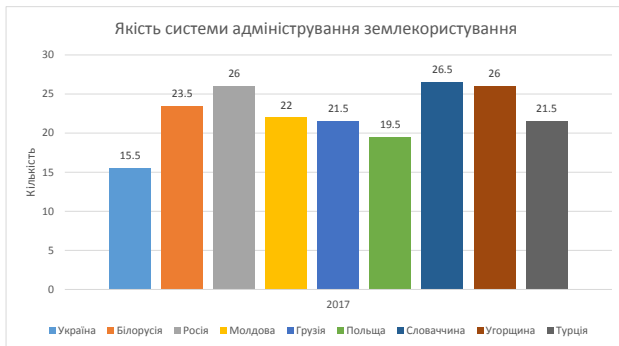
Рівність доступу до прав власності	Оцінка	Результат
У неодружених чоловіків і незаміжніх жінок однакові права власності.	Так	0
У одружених чоловіків і заміжніх жінок однакові права власності.	Так	0

Джерело: [5, с. 61]

рівність в тому, що стосується права власності. Україна у 2017 році отримала за цим індикатором – 0 балів, що являється максимальним результатом (табл. 5).

Оцінка за індексом «якості адміністрування землекористування» являє собою суму оцінок за індексами вищерозглянутими індикаторами та приймає значення від 0 до 30 балів, при цьому чим вище оцінка, тим вище якість системи адміністрування землекористування.

Таким чином, загальний індекс «якості адміністрування землекористування» для України склав у 2017 році – 15,5 балів. У порівнянні з попередніми двома роками він не змінився. Слід сказати, що за цим індексом Україна має один з найгірших показників серед країн-сусідів (рис. 1).

Рис. 1. Порівняльний аналіз якості системи адміністрування землекористування

Що стосується місця України в загального рейтингу, то слід сказати, що наша держава

станом на 2017 розрахунковий рік займає 76 місце із 186 країн, що є вкрай низьким результатом.

Основними причинами такого низького результату, на нашу думку, було зволікання із створення автоматизованої системи земельного кадастру. Адже, Постанова КМУ «Про Програму створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру» була прийнята ще у грудні 1997 року. Однак реальні кроки щодо розробки цієї системи розпочалися у жовтні 2003 року після підписання угоди про позику між Україною та Світовим банком щодо впровадження Проєкту «Видача державних актів на право власності на землю у сільській місцевості та розвиток системи кадастру». Таким чином, було втрачено дорогоцінний час для її наповнення земельно-кадастровою інформацією.

Висновки з цього дослідження. Тому, сьогодні, вкрай необхідно, розробити дієві кроки щодо пришвидшення її наповнення. Одним із таких заходів може стати запровадження он-лайн реєстрації земельних ділянок. Це значно пришвидшить процес розгляду документів від заявника та прийняття рішення щодо реєстрації земельної ділянки в системі земельного кадастру.

Такий підхід, також, заощадить час та зусилля громадян, зробить процес реєстрації прозорим, усуне суб'єктивні фактори при реєстрації земельної ділянки та дозволить зменшити кількість візитів до державних органів [9].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончарук О. Doing Business: видимість чи привід для реальних змін [Електронний ресурс] / О. Гончарук // Новое время. – Режим доступу: http://nv.ua/ukr/opinion/goncharuk_o/doing-business-vidimist-chi-privid-dlja-realnih-zmin-134117.html.
2. Dale P.F. Land Administration / P.F. Dale, J.D. McLaughlin: Oxford: Oxford University Press. – 1999. – 184 p.
3. Enemark S. Sustainable land governance: Spatially enabled, fit for purpose, and supporting the global agenda. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.landandpoverty.com/agenda/pdfs/paper/enemark_full_paper.pdf.
4. Zevenbergen J.A. Advances in responsible land administration / J.A. Zevenbergen, W.T. de Vries and R.M. Bennett. Boca Raton: CRC Press. – 2015. – 305 p.
5. Doing Business 2017: Equal Opportunity for All. Ukraine Economy Profile [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/~media/wbg/doingbusiness/documents/profiles/country/ukr.pdf>.
6. Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» на 2016 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1406-р // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 13. – 22 січня.
7. Про внесення змін до Закону України «Про Державний земельний кадастр» щодо порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності у сфері ведення Державного земельного кадастру: Проєкт Закону України від 27 вересня 2016 року [Електронний ресурс]. – <http://land.gov.ua/info/po-vidomlennia-pro-opryliudnennia-proektu-zakonu-ukrainy-pro-vnesennia-zmin-do-zakonu-ukrainy-pro-derzhavnyi-zemelnyi-kadastr/>.
8. Моніторинг земельних відносин в Україні. 2014-2015: статистичний щорічник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kse.org.ua/uk/research-policy/land/analytical/?newsid=1403>.

9. В Україні стартував пілотний проект з онлайн-реєстрації земельної ділянки e.land.gov.ua (від 12.10.2016) [Електронний ресурс]. – Режим допуску: <http://land.gov.ua/v-ukraini-startuvav-pilotnyi-proekt-z-onlain-reiestratsii-zemelnoi-dilianky-e-land-gov-ua/>.